

SKÄRGÅRDARNAS RIKSFÖRBUND

Ny teknik

**Seminarium på Gränsö, utanför Västervik,
19 mars 2005**

Den 19 mars samlades Skärgårdarnas Riksförbund till ett seminarium om ny teknik, speciellt kring IT-frågor och förbättrade förutsättningar för distansarbete i skärgården. Värddar för mötet var Smålandskustens Skärgårdsförening där föreningens ordförande Mats Ohlsson verkligen har lyckats ordna ett välfyllt och intressant program. Seminariet ingår som ett led i genomgången av angelägna frågor för skärgården genom projektet "Skärgård för Framtid" som är medfinansierat av EU-programmet Mål 2 Öarna. En utförligare rapport från seminariet kommer att publiceras.

Utöver 35 deltagare från skärgårdsföreningar i hela landet fanns också ett antal inbjudna gäster och medverkande. Bland dessa märktes;

Krister Örnfjäder	riksdagsledamot, Kalmar län, trafikutskottet
Anders Åkesson	ordförande, Regionförbundet i Kalmar län
Helena Ervenius	områdesansvarig IT o kommunikationer, Regionförbundet Kalmar
Helena Nilsson	skärgårdsansvarig, Regionförbundet Kalmar län
Mats Hugosson	vice ordförande kommunstyrelsen, Västerviks kommun
Lennart Nilsson	IT ansvarig, Västerviks kommun
Roland Åkesson	kommunalråd, Mönsterås kommun
Stefan Bedin	projektledare, Living Labs, Västervik
Pia Södergren	polisens anmälningcentral, Sandhamn
Jerry Engström	verksamhetsansvarig, Högskolecentrum Västervik
Anna Tjärvar	verksamhetsledare, Leader+ Kustlandet

Testbädd Loftahammar

Stefan Bedin från företaget Living Labs i Västervik inledde med att beskriva deras medverkan i arbetet att bygga ut bredbandteknik till alla invånare i Kalmar län. Denna satsning har sin grund i en vision om ett mer decentraliserat samhälle och en allt mer digitaliserad utveckling av olika slags information. I begreppet decentraliserad lägger man dels möjligheten att förlägga verksamheter till glesbygder som t.ex. skärgårdsområdet men också att se begreppet som en drivkraft i en starkare ekonomisk utveckling.

Stefan utvecklade den föränderliga tid vi lever i genom att beskriva jordbrukssamhällets decentraliserade värld byggd på muskelkraft. Här var behoven främst mat och husrum. Detta övergick sedan i industrisamhällets centraliserade värld med maskinkraft som dominerade. Nu var det materiella behov som skulle tillfredställas. Idag, menade Stefan, är vi på väg in i det digitala samhället som åter kan utvecklas decentraliserat men nu med hjärnkraft som drivande och med upplevelser som viktiga behov. Den nya infrastrukturen är Internet och bredband. Utan denna struktur kan inte de olika tjänsterna utvecklas.

"Testbädd Loftahammar" är ett projekt där hela Västerviks kommun utgör ett testområde för trådlöst bredband. Projektiden är från år 2000 till 2010. De första fem åren går åt för utbyggnad av infrastrukturen. Genom utbyggnad av ett antal basstationer med en räckvidd av ca 2,5 mil skall alla invånare kunna nås. Cirka 30 % av alla som fått tillgång till bredband har också anslutit sig. Nästa del i projektet är att utveckla tjänster. Speciellt gäller detta inom hälsa och omsorg, skola och kultur, näringsliv samt kommunalservice. För att utveckla tankarna kan en sjukstuga främst beskrivas som en plats för leverans av kunskap. Genom att låta strukturen sjukvård med rådgivning komma närmare människorna kan väntetider och resande till vårdcentraler reduceras.

Genom ett försök med 50 hushåll har man erbjudit digitala tjänster på olika områden. Under försökstiden har dessa varit gratis. Med bildkonferens med enkel webbkamera och headset har det fungerat mycket bra. Apoteksbolaget har medverkat 2004 där 2 personer givit råd över nätet. 15 hushåll har utnyttjat tjänsten då och då. Enligt en utvärdering har detta fungerat mycket bra. I digital tjänsteekonomi kommer nya jobb att skapas. Det finns även behov av design och produktion av "digitala produkter".

Polisens kontaktcenter

Pia Södergren från Sandhamn berättade om tre av polisens kontaktcenter, på Sandhamn, Arholma och Ornö. Bakgrunden till dessa var att det skulle skapas statliga kompensande jobb när Sjöfartsverket gjorde neddragningar på lotsplatserna. satsningen har idag skapat jobb åt 48 personer i skärgården, alla civilanställda, vilket är mer än neddragningarna på sju tjänster.

Arbetet innebär att man tar emot anmälningar från allmänheten, på brott av enklare beskaffenhet, per telefon och som skrivs in i polisens anmälningssystem RAR. Anmälningarna granskas av poliser som avgör den fortsatta hanteringen. Man kan därmed likna verksamheten vid ett kontaktcenter för bokning eller liknande. Av avgörande betydelse är att polismyndigheten är mycket nöjda med utvecklingen och arbetet. Det är en trogen och stabil arbetsstyrka och arbetet fungerar mycket bra. Från att ha varit ett lokalt projekt i Sandhamn (Stockholm) så har verksamheten utvecklats och idag ingår öarna i polisens nationella kontaktcenter 114 14, där hela landets polismyndigheter är inkopplade. Polisen är idag uppdelad på 21 län med lika många dataregister vilket tidigare innebar en massa merarbete, numer kan personalen i Stockholm ta upp en anmälan på en händelse som inträffat i Skåne eller på annan plats i landet.

Den teknik som används till Sandhamn och i övriga polismyndigheten kallas DART.

Det finns också andra företag med liknande arbetsplatser i Stockholms skärgård. Folksam har en kundtjänst på Möja och Utö och Taxi Stockholm en del av sin växel på Ingmarsö i skärgården, dessa är uppkopplade med den fiberoptiska kabeln som STOKAB lagt ut i Stockholms skärgård.

Betydande problem finns dock kvar kring det vidare nyttjandet av kabeln. Fibern går iland på flera öar, men sedan är inte tekniken utbyggd på land. Den befintliga kabeln gör också att andra projekt stannar upp. Ett grundläggande problem är de höga anslutningsavgifterna.

Lärcentra i skärgården

Jerry Engström, från Högscolecentrum i Västervik, informerade om det nya projektet Arkipelag, som är finansierat av Mål 2 Öarna. Målet är att höja utbildningsnivån i skärgårdsområdena och därmed öka kompetensen. Det är utvecklingen av en högskola i skärgården genom lokala lärcentra i samarbete med högskolan på Gotland. De kommuner som också ingår i projektet är Västervik, Orust och Norrtälje. Avsikten är att kunna utöka antalet distansberoende möten och förmedla utbildningar. Ett lärcentrum, inom projektet Arkipelag, har idag byggts upp på Idö i Västerviks skärgård. Ambitionen är att etablera ytterligare två lärcentra i Smålandskustens skärgård. Meningen är att projektet skall fungera som "mäklare" av utbildningar och utgöra den motor och mötesplats som behövs.

Tekniken man arbetar med är telebild teknik som är väl etablerad. Informationen bärs idag över Internet. Här borde en utveckling kunna ske. Jerry beskrev möjligheterna för framtiden som antingen ett deltidshelvete eller en kompetenshimmel.

Bredband till alla i Kalmar län

Nästa inslag på konferensen var Regionförbundet i Kalmar län som genom Helena Ervenius kunde berätta om regionens stora satsning på utbyggt bredband åt alla invånare till sommaren 2005. Arbetet har skett genom två upphandlingar. Genom utbyggnad av ett fibernät fick 85 % av befolkningen tillgång till ADSL år 2002. Den nya upphandlingen innebär att trådlöst bredband byggs ut och täcker alla invånare i länet, inklusive de tidigare 85%. Landsbygdens invånare har visat större intresse för projektet än stadsborna. Utbyggnaden har tekniskt lösts så att man utnyttjar befintliga master. När allt är klart skall man arbeta med olika operatörer. Tele2, Bredbandbolaget och Telenor är intresserade. Hos den egentliga kunden behövs inte några nya ledningsdragningar. Men varje kund behöver en liten mottagare/sändare som ingår i abonnemanget. Nätet byggs också speciellt ut för kommunerna och landstinget och målet är att Kalmar skall bli Sveriges bästa användare av digitala tjänster.

I projektet arbetar man kring utbildning, vård, effektivare offentlig administration och 24-timmarsservice. Utbildningsfrågor kan exemplifieras med film på nätet, videokonferenser mellan kommunerna och ett digitalt lärandesystem efter skolenivån. Utbildningsfil distribueras via regionnätet i Kalmar län och i ett samarbete med Utbildningsradion. Här finns även tankar kring hur skolarbetet skall kunna förändras med nya pedagogiska möjligheter. Ett projekt i två skolor i Nybro och två i Västervik studerar detta. Projektet avslutas våren 2005.

Patienten i centrum är ett projekt där kontakten patient i hemmet - vårdcentral kan utvecklas. Här arbetar man med bärbar handdator i hemtjänsten i ett projekt stött av Vinnova. Effektivare administration med bland annat gemensam upphandling har lång tradition. Detta skall nu också gälla digitala bastjänster. Man tittar bland annat på gemensamma telefonväxelsystem. Begreppet 24-timmarsmyndigheten kommer allt mer. Alla invånare i Kalmar län skall kunna möta samma fönster i all självbetjäning av kommunala tjänster och läntjänster. Det kan gälla bokning av tider på vårdcentral, förnya recept, lån av e-böcker mm. Ett virtuellt bibliotek håller på att utvecklas i Högsby. Som Helena uttryckte sig "För att planera för framtiden måste man se den".

Det finns flera orsaker till att Kalmar län blir först i landet med sin heltäckande utbyggnad. Dels har detta varit en viktig fråga sedan 1999 då första besluten togs. Det har också varit en stark och tydlig politisk ledning med stor samarbetsförmåga kring projektet. Se mer information på www.regionforbundet.kalmar.org

Paneldebatt

Seminarieriet "Ny Teknik" avslutades med en intressant paneldebatt. Där deltog som sig bör två deltagare, Helena Ervenius och kommunalrådet Roland Åkesson från Mönsterås, per länk och storbild från Kalmar. Övriga debattdeltagare var regionförbundets ordförande Anders Åkesson, riksdagsledamoten Krister Örnfjäder, Lennart Nilsson, IT-chef i Västerviks kommun och Mats Hugosson, vice ordförande i kommunstyrelsen i Västerviks kommun.

Debatten blev innehållsrik och gav inspiration åt många i salen när ett län visade så tydlig vilja och enighet att bygga ut modern kommunikationsteknik. Här resonerades det inte om att skärgårdsborna är sist på linjen och en belastning att bygga ut tekniken till. Anders Åkesson kunde konstatera att hela regionen Kalmar län ligger i ett transporttekniskt bakvatten vilket gör det extra viktigt att satsa på IT. Det redovisades konkreta exempel på hur mycket dyrare det är för ett IT-företag att ligga i Kalmar jämfört med i Kista i Stockholm. Krister Örnfjäder underströk hur viktig den eniga styrkan är. Det finns i landet mycket stora skillnader idag i utvecklingen. Ett speciellt inslag är också att Kalmar är ett tidigt försökslän med regionförbund vilket kräver motsvarande enighet. Anders Åkesson framhöll Astrid Lindgrens kloka ord om att det behövs: mod, ansvar och fantasi. Inte minst den sistnämnda egenskapen.

Roland Åkesson framhöll betydelsen av statens ansvar att hålla samma mall för IT-utbyggnaden i landet. Staten skall därmed ge samordning, och sedan låta alla blommor blomma. Flera skärgårdsrepresentanter pekade på olikheterna mellan länen och menade att staten har ett ansvar att trycka på län som inte lyckas med utbyggnaden. Krister Örnfjäder ansåg att SRF har ett ansvar också. Trycket måste komma underifrån - från oss. Då gör det störst nytta. Det framhölls till och med att det kan vara en styrka att komma från en svagare region när man ser hur anslagna statliga pengar kommer till användning för investeringar.

Avslutningsvis lämnade debatten teknikutbyggnaden. Som man kunde konstatera "tekniken finns och den håller". Det intressanta nu är hur man utnyttjar bredbandet för att få nytta av investeringen. Samverkan, service i nya former och nytt företagande.

Avslutning

Seminariedeltagarna avtackades och alla närvarande kunde konstatera att man nu var bra informerad om hur en utbyggnad av modern IT struktur kan nå landets alla skärgårdar. En kunskap som många tar med sig hem till sina län.

Minnesanteckningar
upprättade av Bengt Almkvist